

A SZOCIALISTA ÖNIGAZGATÁS POLITIKAI RENDSZERE MŰKÖDÉSÉNEK BÍRÁLÓ ELEMZÉSE

Szövetségi Társadalmirendszer-ügyi Társadalmi Tanács, Belgrád, 1985
novembere

I.

Az alkotmányban lefektetett társadalmi-politikai rendszer megvalósulásának és működésének mélyreható bíráló elemzését 1977-ben Edvard Kardelj kezdeményezte A szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlődési irányai c. könyvében. Ezt a tanulmányt a JK SZ XI. kongresszusa általánosan támogatott kongresszusi okmányként fogadta el. A JK SZ következő, XII. kongresszusának határozatai ismét szükségesnek nyilvánították a társadalmi-politikai rendszer működésének bíráló vizsgálatát.

Ezzel párhuzamosan társadalmunkban egyre inkább elhatalmasodtak egyes nehézségek:

- megtorpant az öngazgatás fejlődése;
 - erősödött a policentrikus etatizmus;
 - a gazdaság bezárkózott és autarkiaira rendezkedett be;
 - megbomlott a jugoszláv piac egysége stb.
- A felsorolt gazdasági nehézségek vál-

ságos méreteket öltöttek, a leküzdésük pedig rendkívül nehézkesnek bizonyult. Ez a nyilvánosságban további bíráló hangnemű reagálásokat keltett, és arra ösztönzött, hogy alaposan áttekintsük társadalmi-politikai rendszerünk működését, és föltárjuk a társadalmi-gazdasági viszonyokkal való kölcsönös függőségét.

Ezért kezdeményezte a JK SZ KB Elnöksége 1982 végén a társadalmi-politikai rendszer nyitott kérdéseinek tanulmányozását, és javasolta, hogy ez a Szövetségi Társadalmirendszer-ügyi Társadalmi Tanács keretében történjék.

Az 1985 végére elkészült bíráló elemzést háromhónapos társadalmi vitára bocsátották, amelyet a szervezett szubjektív erők egységfrontjaként a DNSZSZ szervez meg.

A bíráló elemzés az életünk számos területén mutatkozó negatív jelenségeket teljességükben értékeli. Építő és alkotó módon közelíti meg időszervi problémáinak, nem csak minden létező bírálatára szorítkozik, hanem hozzá is járul a felhalmozódott fogyatékoságok kiküszöböléséhez.

A bíráló elemzés abból indul ki, hogy társadalmi-politikai rendszerünk a bővített újratermelés régi formái és a világgazdasági fejlemények kiváltotta számos belső ellentmondás és nehézség között létezett. E jelenségek középette kiéleződtek az ellentmondások a munkásosztály és azon erők érdekei között, amelyek a technobürokratikus és azon erők érdekei között, amelyek a technobürokratikus és államtulajdoni monopólium fölüjlesztésére törekcsenek.

Az elemzés éppen emiatt száll síkra azért, hogy a társadalmi-politikai rendszer minden alanya bírálón vizsgálja fölül saját gyakorlatát.

A bíráló elemzés szövege a fennálló helyzet áthidalására három csoportba sorolható javaslatokat és sugallatokat tartalmaz:

— kezdeményezi a szövetségi alkotmány megfelelő rendelkezéseinek módosítását;

— kezdeményezi a megfelelő alaptörvények egyes rendelkezéseinek módosítását és

— síkraszáll a társadalmi-politikai rendszer működésében részt vevő összes alany gyakorlatának és magatartásának megváltoztatásáért.

A javasolt intézkedések és akciók legfőbb célja:

1. a munkások döntsenek a társadalmi újratermelés és a jövedelem egészéről — mind a társult munkában és az önigazgatási érdekszerveződésben, mind pedig a küldöttrendszerű képviseleti testületi rendszer egészében;

2. a társult munkának a társadalmi újratermelésben betöltött szerepéből kiindulva a munkásosztály döntő szerepet kapjon a küldött- és a választási rendszerben;

3. hatékonyabb védelemben részesüljön a társadalmi tulajdon és az általános társadalmi érdek;

4. maradéktalanul érvényesüljenek a föderációban az általános és közös érdekek, és ennek keretében megvalósul-

jon a nemzetek és nemzetiségek teljes egyenjogúsága;

5. biztosítva legyen az alkotmányosság és a törvényesség következetes érvényesülése, és maximálisan megszilárduljon a társadalmi és az egyéni felelősség.

A bíráló elemzés a kérdések egy részét függőben hagyja, és későbbi átfogó tanulmányozásukat javasolja. Ezek közé tartozik: a bővített újratermelés, a holtmunka, a fölhalmozás, a szabad munkacsere, a változó küldött, a társadalmi-politikai tanácsok, a JSZSZK Képviseletházában a társult munka hatásának erősítése stb.

II.

A bíráló elemzés szövegét a bevezető, a helyzetértékelés, a javaslatok és a mellékletek anyaga képezi.

A bevezető rész vázlatosan összefoglalja a következőket: társadalmunkat az állandó forradalmi változások jellemzik; a társadalmi gyakorlat jóval nagyobb fölkészültséget és hatékonyságot követel meg a társadalmi-politikai rendszertől; a társadalmi-politikai rendszer működésének bíráló elemzését számos politikai határozatunk hangsúlyozottan szükségesnek nevezte; a bíráló elemzés kidolgozását különösen időszerűvé tette a hosszú távú gazdaságzilárdítási program következetes megvalósításának igénye; a társadalmi-politikai rendszer működése nem lehet ösztönszerű; a társadalmi-politikai szervezeteknek a legmesszebbmenően szerepet kell vállalniuk az alkotmányos alapelveknek mint a tartós és lényegi állásfoglalásainknak következetes valóra váltásában.

Az első rész, a helyzetértékelés igen kritikusan és éles hangnemben minősíti a társadalmi-politikai rendszer működését — egészében és egyes részleteiben is. Eközben megkülönböztetett figyelmet szentel a társult munkában dolgozók önigazgatási döntéshozatalának; a kül-

döttrendszernek; a küldöttrendszerű választási rendszernek; a társadalmi funkciók gyakorlásában alkalmazott káderpolitikának; a társadalmi-politikai közösségeknek és a föderáción belüli viszonyoknak; valamint az alkotmányosság és a törvényesség érvényesülésének.

Mindez természetesen nem meríti ki társadalmi-politikai rendszerünk teljeségét, de az elemzés készítői szerint fejlődésünk jelenlegi pillanatában rendszerünknek éppen a felsorolt leglényegesebb összetevőiben mutatnak rá a neuralgikus pontokra. Ez nem zárja ki az egész áttekintésének lehetőségét, amelyet nyilván az előttünk álló idő során lehet és kell megvizsgálnunk, de az elemzés módot ad arra, hogy megnyíljon az út a társadalmi-politikai rendszer tökéletesítése, ésszerűsítése és hatékonyabbá tétele előtt azokban a kérdésekben, amelyekben sikerült általánosan egyetértésre jutnia a záróokmány kidolgozásában részt vevő összes szövetségi alanyoknak és föderális elemeknek.

Az egybehangolt helyzetértékelésekből kiindulva a második rész — az előző fejezettel szoros tartalmi fölépítést követve — a társadalmi-politikai rendszer hatékonyabb működéséhez és tökéletesítéséhez elengedhetetlen változások javaslatát sugallja. Tartalmilag csupán abban a tekintetben bővül, hogy külön feldolgozza a társadalmi-politikai rendszerben betöltött alkotmányos szerep megvalósulását.

A bíráló elemzés végén, annak szerkesztéséül, négy melléklet található:

1. a Tanács munkájának egyes résztvevői által kinyilvánított különvélemények,

2. a bíráló elemzés kidolgozásával kapcsolatos megjegyzések,

3. a bíráló elemzés szeparátumainak kidolgozásával megbízott munkacsoport tagjainak jegyzéke,

4. a Szövetségi Társadalmirendszerügyi Társadalmi Tanács által közzétett, a politikai rendszer működésére nézve fontos dokumentumok áttekintése.

III.

A bíráló elemzés szövege minden nemzet és nemzetiség nyelvén megjelent, összesen több mint 500 000 példányban. A JDNSZSZ Országos Választmányának Elnöksége 1985. december 10-i ülésén elfogadta a Szocialista Szövetségnek a szocialista öngazgatás politikai rendszerének működéséről készült bíráló elemzés társadalmi vitájában követendő tevékenységi programját. E programot megtárgyalták és elfogadták a Szocialista Szövetség köztársasági és tartományi elnökségei. Ennek alapján a Szocialista Szövetség minden községi választmánya a saját körülményeihez idomított programot dolgozott ki a társadalmi vita lebonyolítására. A társadalmi vita eredményeit a köztársasági és a tartományi választmányok összegezik 1986. március 31-éig. Az országos választmány április végén és május elején értékeli a társadalmi vitát, és megfelelő politikai álláspontokat fogad el a társadalmi-politikai rendszer további tökéletesítése érdekében.

A tömegtájékoztató eszközök is megfelelő programot dolgoztak ki arra vonatkozóan, hogy miként kisérik figyelemmel a bíráló elemzés társadalmi vitáját, és ők maguk hogyan kapcsolódnak be a tevékenységbe.

Ugyanakkor a társadalmi-politikai közösségek képviselői testületei és az érdekközösségek közgyűlései már beépítették 1986. évi munkaprogramjukba azokat a feladatokat, amelyek a bíráló elemzés jelenlegi szövegéből fakadnak, és közvetlenül a küldöttrendszerű képviselői testületek hatáskörébe tartoznak.

IV.

1. *A társadalmi-gazdasági viszonyokat, illetve a munkások és a dolgozók öngazgatási döntéshozatalát illetően a bíráló elemzés abból a figyelmeztetésből indul ki, hogy a tmsz nem zárt és nem önálló autark egész. A társult*

munka átfogó rendszerének kiépíthetősége ugyanakkor megfosztja a munkásokat attól, hogy a gazdasági és politikai önállóság valódi letéteményeseivé váljanak. A gyakorlatban továbbra is tartja magát a társult munka fölötti központi hatalmi dominancia. Az alkotmányos állásfoglalásokkal szemben a de-etatizálás helyett a társadalmi döntéshozatal minden szintjén erősödnek az etatizmus tendenciái.

A társult munka szerepének erősítéséhez és a szocialista öngazgatás fejlődéséhez hazánk falusi munkásosztályának is egységes és történelmi érdeke fűződik. Enélkül a szubjektív erő nem fűzhetik szorosabbra azokat a szálakat, amelyek Jugoszláviát, az egyenjogú nemzetek és nemzetiségek e közösségét egybe tartják.

Ezen a téren is a legkifejezettebb az öngazgatás és az etatizmus viszánya. Lelküzdeni ez utóbbi hatását már csak azért is nehezebb, mert az etatizmus policentrikus mivoltában mutatkozik meg, és ezzel együtt jár a különböző csoporttulajdonosi érdekek burjánzása is. Ezért a szocialista szubjektív erőnek föl kell venniük a harcot minden etatizmussal és a csoporttulajdoni monopóliumok minden fajtájával.

A bíráló elemzés leszögezi, hogy nem valósul meg kielégítően a társult munkában a munkások döntéshozatala, a munkajogi rendelkezések nincsenek összehangolva az öngazgatási viszonyok szükségleteivel és sajátosságaival, a társadalmi eszközökkel végzett munkához való joggal valamint a mai tudományos és technológiai fejlődés követelményeivel. Azt is megállapítja, hogy a társult munkában alkalmazott káderpolitika nem felel meg a hosszú távú gazdaságzilárdítási programból eredő követelményeknek; a társadalmi-politikai szervezetek nem töltik be szerepkörüket a társult munkában; a szabad munkacsere megvalósításában még csak kezdeti eredmények léteznek, nagy az elnéállás és sok a nehézség; nyilvánvaló

a megtorpanás a földművesek társulásában; nagy nehézségek mutatkoznak a gazdasági infrastruktúra tevékenységének fejlesztésében, különösen az egységes nagy technológiai rendszerek területén. Külön rámutat az elemzés, hogy ennek keretében a helyi közösség nem érvényesült kellően mint a dolgozók és a polgárok lakóhelyük szerint való szerveződésének elsődleges intézménye.

2. *A küldöttrendszerű képviselői testületi rendszer terén a bíráló elemzés abból az AVNOJ-i állásfoglalásból indul ki, amely a képviselői testületi rendszert a hatalom és a társadalmi öngazgatás legmagasabb demokratikus formájának tekinti.* Az alkotmányos álláspont ellenére azonban képviselői testületeink továbbra is parlamenti képviselői jegyeket viselnek magukon. Nem váltak az öngazgatású szocialista demokrácia legszélesebb munkatestületeivé és legjelentősebb intézményeivé, mint a proletárdiktatúra különleges formái.

Képviselői testületeink még mindig egyoldalúan sokkal inkább a politika kijelölésére és a törvények (határozatok) meghozatalára vannak beállítva, mint egyéb funkcióik gyakorlására. Emiatt jócskán bezárkóztak az öngazgatású küldöttrendszeri mechanizmus előtt, és elsősorban saját végrehajtó és igazgatási szervekre támaszkodnak. Sőt a bíráló elemzés egyértelműen megnevezi azt a tendenciát, hogy a szélesebb társadalmi-politikai közösségek képviselői testületei saját végrehajtó tanácsukra ruházzák át a társadalmi-gazdasági viszonyok tárgykörébe eső kulcskérdéseknek valamint a dolgozók és polgárok jogainak és kötelezettségeinek szabályozását. Ezáltal nagy súlyú és érzékeny kérdések szabályozását mulasztja el a társult munka és a küldöttrendszer egyéb alanya.

A bíráló elemzés rámutat arra, hogy még nem érvényesült a társult munka képviselői testületi tanácsainak szerepe; a közigazgatási szervezetekben nem történt meg a lényegi átalakulás; hatékonysá-

guk csökken és erősödőben van a polgárok iránt tanúsított tisztviselői-bürokratikus viszony; munkájukban terjed a törvénytelenység; a dolgozók kevésbé hathatnak a szélesebb társadalmi-politikai közösségek politikájára.

A bíráló elemzés megállapítja és föl-sorakoztatja a küldöttrendszerű képviselői testületi rendszer megvalósításában észlelhető legszámottevőbb fogyatékos-ságokat: a küldöttrendszerű döntéshozatal nincs az öngazgatási jellegű termelési viszonyokhoz idomítva; erősödnek az intézményeken (küldöttrendszeren) kívüli döntéshozatali központok; nem valósul meg a társadalmi-politikai szervezetek frontba való szerveződése, és szerepkörüket nem megfelelően töltik be; a tájékoztatási rendszer fogyatékos, ésszerűtlen és kevésbé hatékony; nem érvényesül a küldöttség helye és szerepe; a társadalmi-politikai közösségek képviselői testületeibe delegált küldöttek munkájukhoz nem kapnak útbaigazító irányelveket és álláspontokat; nem megfelelően és elégtelenül valósul meg az elnökségek szerepköre; a képviselői testületek elzárkóznak az öngazgatási bázis impulzusai elől; és minden társadalmi-politikai közösségben önállósodnak a végrehajtó és az igazgatási szervek.

3. *A bíráló elemzés megállapítja, hogy a választási rendszer nincs eléggé a küldöttrendszerű képviselői testületi rendszerhez idomítva.*

Értékelése szerint: a választási rendszer nagyban el van különülve a küldöttrendszerétől; a választások egyszeri eseményre és politikai kampányra szűkülnek, és hangsúlyozottak bennük a közvettség elemei; különösen fogyatékos a szélesebb társadalmi-politikai közösségek képviselői testületében delegálható küldöttek jelölése és választása; nagymértékben tartják magukat a képviselői rendszer elemei; a választási rendszer egyes intézményei és mechanizmusai túlságosan bonyolultak, formálisak és ésszerűtlenek; a társadalmi-politi-

tikai szervezetek működésük módszerét nem idomították a választási teendők-höz; a választások politikai előkészítése és megszervezése nincs a kívánatos szinten, és nem felel meg a választások politikai jelentőségének.

4. *A bíráló elemzés igen élesen ítéli meg a káderpolitika eddigi végrehajtásában szerzett tapasztalatokat is.* Eközben a következőkre mutat rá: a megvalósításban eltérünk a káderpolitika egyes elveitől; a káderpolitikát nem szisztematikusan, hanem kampányszerűen folytatjuk; az elfogadott mércéket nem vesszük figyelembe, a káderszükségleteket nem tervezzük átfogóan; felelőtlenül ítéljük meg a társadalmi tiszt-ségek gyakorlásában kifejezésre jutó rátermettséget és eredményességet, valamint a társadalmi és az öngazgatási funkciók még mindig tapasztalható halmozását.

Külön hangsúlyozza az elemzés, hogy a munkásoknak a káderpolitika irányításából való kizárása fékezi e politika demokratizálásának folyamatát, és utat nyit számos olyan káros jelenség előtt, mint a privatizálás, a monopóliumok kialakítása, a szubjektivizmus, a vezérekedés, a karrierizmus, a csoportosulások, a káderek negatív kiválogatása stb. Ugyanakkor erősödik a politikai professzionizmus, a politikai bürokrácia, a társult munkába vissza nem térő káderek vízszintes „körforgása” stb. Hasonlóképp nyilvánvalóak a mulasztások a kollektív munka, döntéshozatal és felelősség megvalósításában, valamint a politikai voluntarizmus az egyes felelős politikai, állami, öngazgatási és a legszélesebb társadalmi tisztségek mandátuma tartamának meghatározásában.

5. *A társadalmi politikai közösségek alkotmányos koncepciójának érvényesítését illetően az elemzés értékeli e közösségek mindegyikét.* Közös azonban bennük az, hogy az öngazgatási és a társadalmi elemek kárára túlzottan ki-fejldöttek a társadalmi-politikai közösségek politikai és állami összetevői. Valójában ez a rész dolgozza föl ope-

ratívan — a lehetőségek adta mértékben — a társadalmi-politikai rendszer megvalósulását gátló egyik legfőbb tényezőt, a policentrikus etatizmust is. Vagyis az elemzés a helyére teszi a policentrikus etatizmust, nem fedi föl azonban szociológiai táptalaját. Nem kerülnek szóba a konkrét felelős tisztségeket viselő emberek, akik a kifejezetten alkotmányellenes, tehát egyben ellenforradalmi gyakorlat és magatartás alakítói.

A különféle társadalmi-politikai közösségek alkotmányos helyzetének értékelésekor a következő körülményeket kell szem előtt tartani:

1. a bíráló elemzésnek a községről szóló részét a közvetlen közeljövőben a község alkotmányos helyzetének megvalósulásáról hozandó határozat tükrében kell szemlélni;

2. nem esik szó a városközösségek alkotmányos helyzetének megvalósulásáról, jóllehet reálisan tekintve bennük összpontosul társadalmunk legjelentősebb anyagi és emberi potenciálja;

3. a köztársaságok, illetve a tartományok alkotmányos helyzetének megvalósulását taglaló értékelések nagyrészt általánosak, nem eléggé tagoltak, egyoldalúak, és a föderális egységek egyikének szentelt szövegrész árnyékában maradnak. Ezzel a bíráló elemzés akaratlanul is a többi föderális egységgel szembeni sajátos jogegyenlőtlenséget fejezte ki.

Ezt tudva nem kell csodálkoznunk azon a követelésen, amelynek egyes köztársaságokban még a társadalmi vita kezdetén hangot adtak, nevezetesen, hogy külön kell tanulmányozni és tudományos elvekre alapozott kutatásnak alávetni a községeknek és a köztársaságoknak alkotmányos rendszerünkben betöltött helyzetét. Az így szerzett ismeretek átütő ereje nélkül számos e téren már kinyilvánított ítélet csak a konszenzuális demokrácia súlyával bírhat, amelyből hiányzik a kreáció és a politikai inspiráció.

4. Kidolgozásának helyét és kutatásának tárgyát tekintve ennek a szövegnek az az ambíciója, hogy az egyetemes szocialista öngazgatású szövetségi társadalom megvalósulásának értékelése legyen, ezért tartalmának fölépítése és terjedelme révén a föderációról mint intézményről, mint minden részletében összetett államalakulatról és mint öngazgatású szocialista asszociációról kell mélyrehatóbban értekeznie. Így maradt ki, valószínűleg teljes egyetértésben, a föderáció számos összetevője, közöttük a Jugoszláv Néphadsereg, a föderációnak ez a jelentős intézménye is, amely egyebek között föl van ruházva azzal a csekélynek éppenséggel nem nevezhető szerepkörrel is, hogy megvédi és oltalmazza az alkotmányos társadalmi-politikai rendszert.

6. Alkotmányosság és törvényesség

A bíráló elemzés megállapítja, hogy az alkotmányosság és a törvényesség elvei nem érvényesülnek kielégítően. Ennek okai a következők: nehézkes a társadalmi újratermelésben uralkodó régi viszonyok túlhaladása; a politikai-bürokratikus önkény dominál; a technobürokratikus erők kitarító ellenállást tanúsítanak; nem érvényesülnek a gazdasági törvényszerűségek; nincsenek meg a kellő anyagi eszközök a jogi aktusok alkalmazásához; és jogrendszerünk nem eléggé átfogó, ésszerű, színvonalas, osztályirányultságú.

Az e téren uralkodó helyzet előidézéséhez hozzájárult az is, hogy a jogalkotás, de különösen az öngazgatási általános aktusok létrehozásának folyamata rendkívül nehézkes és bonyolult; jogrendszerünk fejlődése ösztönös, aránytalan és egybehangolatlan volt; a legkifejezettebb fogyatékoság pedig abban nyilvánul meg, hogy a különböző szakterületeken és társadalmi-politikai közösségekben nem alkalmazzák következetesen a jogot.

E helyzet következtében az alkotmányban rögzített emberi és polgári szabadságjogok és egyéb jogok nem ré-

szesülnek kellő védelemben. Gyakori jelenség, hogy az emberi civilizációnak ezeket a sarkalatos vívmányait nem tartják tiszteletben. Ebben nagy felelősség hárul a társadalmi-politikai kö-

zösségek szerveire és a társadalmi-politikai szervezetekre.

ALEKSANDAR ĐURĐEV
(Turi Gábor fordítása)

A JUGOSZLÁV KÜLPOLITIKA FORRÁSAINÁL

Miloš Minić: Međunarodne teme 1—3. kötet

A politikai elmélet és gyakorlat című — egyre gazdagodó — sorozatában érdekes kiadvánnyal lepte meg olvasóit a VKSZ TB Marxista Központja. Ebben a sorozatban ugyanis Nemzetközi témák címen három kötetben összegyűjtötte Miloš Minićnek a különféle tanácskozásokon, álláspont-alakító üléseken 1980-tól 1984 végéig elhangzott fejtegetéseit. Ebből egy érdekes kiadvány kerekedett, amely egyrészt bepillantást ad a jugoszláv külpolitika formálásának kulisszatitkaiba, másrészt átfogó, elmélyült áttekintést nyújt korunk legizgatóbb kérdéseiről. És mindemellett a gyűjteményt érdekes olvasmánnyá teszi Miloš Minićnek a kérdésekhez viszonyuló közvetlen, nyílt hozzáállása.

1.

Miloš Minić a titói nemzedék tipikus képviselője, a jugoszláv politika nagy nemzedékének tagja. Ennek alapján — ha egészében tekintjük át ezt a három könyvet — legelőször is arról kell szólnunk, hogy ezt a gyűjteményt izgalmas olvasmánnyá teszi már önmagában az, amit Minićnek sikerült e nemzedék kiválóságából felvillantani. Már azzal is, hogy rávilágít: az emberfeletti nehézségek tették hősvé és nagyvá az e nemzedéket. Mert neki nem sikermérleget, méltatást kell készítenie, hanem visszaemlékezni vagy a problémákról szólni, tehát módjában áll a mindenki által ismert eredmények helyett a nehézségekről is beszélni. A népfelszaba-

dító háború kibontakoztatásának idejéből arról, hogy „az emberek jelentős része hitt a csetnikeknek és Draža Mihailovićnak, ragaszkodott a királyhoz, a monarchiához, a régi Jugoszláviához”, a Tájékoztató Irodával való összeütközés korszakából pedig arról, hogy „gondoljunk csak arra, hogy 1948-ban hány elvtársunk követte Sztálint és tévedt el”.

A visszapillantások mély emberi vonatkozásai mellett az itt közölt fejtegetések vonzóerejének másik forrása, hogy Minić a jugoszláv külpolitika legeredményesebb korszakában volt Tito legközvetlenebb munkatársa a külpolitika formálásában. Abban a korszakban, amikor Jugoszlávia tényleg beleszólt a világpolitikába, amikor legbefolyásosabb tagja volt egy jelentős tényezővé vált el nem kötelezett mozgalomnak, megbecsült része az önmagáról új módon gondolkodó nemzetközi kommunista és munkásmozgalomnak, amikor egyetlen év alatt Tito mind az öt nagyhatalomhoz — a Biztonsági Tanács öt állandó tagjához — ellátogatott, mindenütt adott szavára, nemcsak odafigyeltek a jugoszláv álláspontra, hanem számoltak is ezzel az állásponttal. És Minić most ezt a korszakot hozza emberközölsébe az olvasó számára.

Már azzal is, hogy — kissé meglepően és mindenképpen szokatlanul a jugoszláv gyakorlatban — ebben a gyűjteményben az ún. belső tájékoztatók, aktívaülések, a JKSZ Elnökségének, különféle bizottságoknak, tanácsoknak zárt ülésén elhangzottak láttak napvilágot. Így azután ezek a fejtegetések